

Wyrok z dnia 9 lutego 2005 r., II CK 423/04

Dwuletni termin przedawnienia przewidziany w art. 554 k.c. stosuje się także do umowy dostawy.

Sędzia SN Barbara Myszk (przewodniczący, sprawozdawca)

*Sędzia SN Jan Gór*owski

Sędzia SN Elżbieta Skowrońska-Bocian

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa K. Fabryki Fortepianów i Pianin "C.", spółki z o.o. w K. przeciwko Witholdowi M. o zapłatę, po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 9 lutego 2005 r. kasacji pozwanego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 22 grudnia 2003 r.

uchylił zaskarżony wyrok w części oddalającej apelację pozwanego i orzekającej o kosztach postępowania apelacyjnego i przekazał sprawę w tym zakresie Sądowi Apelacyjnemu w Łodzi do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w Łodzi – po rozpoznaniu sprawy z powództwa K. Fabryki Fortepianów i Pianin „C.”, spółki z o.o. w K. przeciwko Witholdowi M., prowadzącemu działalność gospodarczą pod firmą "P." z siedzibą w H. – wyrokiem z dnia 2 września 2002 r. zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 59 596,09 euro z 8% od dnia 4 października 1996 r. do dnia zapłaty, natomiast w pozostałej części oddalił powództwo. Apelację wniesioną przez pozwanego Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalił wyrokiem z dnia 22 grudnia 2003 r.

Sąd Apelacyjny ustalił, że strony były związane umową o współpracy z dnia 31 stycznia 1995 r., w której powódka zobowiązała się do wyprodukowania – a pozwany do zakupu – pianin zgodnie z ustalonym harmonogramem. W umowie zastrzeżona została na rzecz pozwanego wyłączność sprzedaży pianin „C.” na terenie Niemiec, Francji i krajów Beneluxu, a w aneksie sporządzonym dnia 29

marca 1995 r. pozwany zobowiązał się dostarczać powódce materiały, części i podzespoły potrzebne do wyprodukowania zamówionych instrumentów.

Zgodnie z art. 27 § 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 listopada 1965 r. – prawo prywatne międzynarodowe (Dz.U. Nr 46, poz. 290 ze zm.), do zobowiązań wynikających z zawartej umowy stosować należy – stwierdził Sąd Apelacyjny – prawo polskie, ponieważ strony nie dokonały wyboru prawa. Analiza praw i obowiązków stron prowadzi natomiast do wniosku, że zawarta umowa była umową dostawy w rozumieniu art. 605 k.c., a nie – jak przyjmuje pozwany – umową sprzedaży. Za kwalifikacją taką przemawia w szczególności okoliczność, że umowa dotyczyła dłuższego okresu czasu i przewidywała przez cały ten czas produkcję pianin na zamówienie pozwanego oraz ich regularne dostarczanie, co jest jedną z cech dostawy odróżniającą ją od umowy sprzedaży.

W pozwie z dnia 2 czerwca 1999 r. powódka domagała się od pozwanego m.in. reszty ceny należnej jej za dostarczone pianina oraz części ceny młotków firmy „A.” w łącznej kwocie 144 584,09 marek niemieckich, wynikającej z faktur wystawionych w dniach 7 czerwca 1996 r., 18 czerwca 1996 r. i 1 lipca 1996 r.

Pozwany – powołując się na art. 554 w związku z art. 612 k.c. – podniósł zarzut przedawnienia. Odnosząc się do tego zarzutu, Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku, że art. 554 k.c., przewidujący dwuletnie przedawnienie roszczeń z tytułu sprzedaży dokonanej w zakresie działalności przedsiębiorstwa sprzedawcy, nie ma zastosowania do umowy dostawy. W konsekwencji przyjął, że do roszczeń powódki należy stosować trzyletni termin przedawnienia określony w art. 118 k.c. Ze względu na to, że pozew został wniesiony przed upływem tego terminu oraz że pozwany nie kwestionował faktu dostarczenia przez powódkę instrumentów objętych fakturami z dnia 7 i 18 czerwca oraz z dnia 1 lipca 1996 r., Sąd Apelacyjny uznał, iż prawidłowo wyliczona należność powódki wynikająca z wymienionych faktur wynosi 116 559, 83 marek niemieckich, a – zgodnie z przepisami art. 3 i 5 ustawy z dnia 25 maja 2001 r. o skutkach wprowadzenia w niektórych państwach członkowskich Unii Europejskiej wspólnej waluty euro (Dz.U. Nr 63, poz. 640 ze zm.) – 59 596,09 euro. Kwota ta została na rzecz powódki zasądzona, gdyż – jak ustalił Sąd Apelacyjny – pozwanemu nie przysługiwała w stosunku do powódki wierzytelność, którą mógłby potrącić z należnej jej wierzytelności.

W kasacji od wyroku Sądu Apelacyjnego pozwany – powołując się na podstawę określoną w art. 393¹ pkt 1 k.p.c. – wnosił o jego zmianę w części

oddalającej apelację ewentualnie uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Wskazał na naruszenie art. 65 § 2, art. 118 i 612 k.c. przez przyjęcie, że umowa łącząca go z powódką była umową dostawy, art. 554 k.c. przez nieuwzględnienie zarzutu przedawnienia, art. 612 k.c. przez przyjęcie, że do umowy dostawy nie ma zastosowania przepis art. 554 k.c., i art. 498 k.c. przez odmowę dokonania potrącenia „kwot zgłoszonych przed Sądami pierwszej i drugiej instancji”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje: (...)

Rozważenia wymagają wywody skarżącego dotyczące wykładni art. 612 k.c. i w związanej z tym dopuszczalności odpowiedniego stosowania w niniejszej sprawie art. 554 k.c., zgodnie z którym roszczenia z tytułu sprzedaży dokonanej w zakresie działalności przedsiębiorstwa sprzedawcy, roszczenia rzemieślników z takiego tytułu oraz roszczenia prowadzących gospodarstwa rolne z tytułu sprzedaży produktów rolnych i leśnych przedawniają się z upływem lat dwóch. Opowiadając się przeciwko możliwości zastosowania art. 554 k.c., Sąd Apelacyjny nawiązał do uzasadnienia uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CZP 63/01 (OSNC 2002, nr 9, poz. 106), w którym podkreślono, że ustawodawca nie rozstrzyga jednolicie kwestii dopuszczalnego zakresu odpowiedniego stosowania przepisów poświęconych jednej umowie do stosunków prawnych związanych w wyniku zawarcia innej umowy nazwanej. Pozwala on albo na odpowiednie, ale zarazem pełne stosowanie wszystkich przepisów poświęconych innej umowie nazwanej, z uwzględnieniem jedynie przepisów znajdujących bezpośrednie zastosowanie, albo też wręcz wyczerpująco wskazuje na określone jednoznaczne przedmioty regulacji, do których pozwala odpowiednio stosować przepisy poświęcone innej umowie nazwanej. Przepis art. 612 k.c. jest, zdaniem Sądu Apelacyjnego, przykładem posłużenia się przez ustawodawcę drugim z wymienionych rozwiązań, wyraźnie bowiem ogranicza określony nim zakres przedmiotowy dopuszczalnego odpowiedniego stosowania przepisów o sprzedaży do stosunku prawnego, którego źródłem jest umowa dostawy. Z tej przyczyny należy przyjąć, że „odpowiednie stosowanie” dotyczy jedynie praw i obowiązków dostawcy i odbiorcy, a nie kwestii przedawnienia roszczeń.

Podjmując ten wątek rozważań, trzeba zauważyć, że umowa dostawy uregulowana została w tytule XIII księgi trzeciej kodeksu cywilnego jedynie w sposób ramowy. W art. 612 k.c. ustawodawca zawarł natomiast odesłanie do odpowiedniego stosowania przepisów o sprzedaży, które – jak się powszechnie

przyjmuje – jest uzasadnione faktem daleko idącego podobieństwa między obu umowami. Artykuł 612 k.c., zgodnie z którym „w przedmiotach nieuregulowanych przepisami niniejszego tytułu, do praw i obowiązków dostawcy i odbiorcy stosuje się odpowiednio przepisy o sprzedaży”, jest przykładem posłużenia się przez ustawodawcę przepisem odsyłającym. Sąd Apelacyjny trafnie zauważył, że przepisy odsyłające – używane ze względu na postulat zwięzłości aktów prawnych – występują w różnej postaci redakcyjnej, istotne znaczenie ma jednak ustalenie sensu wynikającej z nich normy prawnej. Wymaga to przede wszystkim ustalenia zakresu przedmiotowego odesłania, które – jak wynika z art. 612 k.c. – odnosi się „do praw i obowiązków dostawcy i odbiorcy”, nieuregulowanych przepisami tytułu XIII. Pojęcie praw i obowiązków składających się na treść stosunku zobowiązaniowego jest pojęciem szerokim, obejmującym zarówno wierzytelność, jak i dług. Nie można zatem podzielić poglądu Sądu Apelacyjnego, że przepis regulujący kwestię przedawnienia roszczenia, a więc podmiotowo i przedmiotowo skonkretyzowanego uprawnienia, nie odnosi się „do praw i obowiązków” podmiotów stosunku zobowiązaniowego. Wręcz przeciwnie, regulacja terminu przedawnienia roszczeń wynikających z określonego stosunku zobowiązaniowego dotyczy bezpośrednio praw i obowiązków podmiotów tego stosunku. Tak też kwestia ta wydaje się być postrzegana w nauce prawa, skoro w doktrynie zgodnie przyjmuje się, że odesłanie przewidziane w art. 612 k.c. obejmuje m.in. art. 554 k.c. Należy dodać, że także Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 maja 1997 r., I CKN 94/97 (nie publ.), przyjął, iż w świetle art. 554 k.c. w związku z art. 612 k.c. termin przedawnienia roszczeń dostawcy wynosi dwa lata. Wyrażony w powołanym orzeczeniu pogląd nie został poparty bliższą argumentacją, co pozwala sądzić, że kwestia ta – w ocenie składu orzekającego Sądu Najwyższego – nie budziła wątpliwości.

Skoro regulacja zawarta w art. 554 k.c. odnosi się – o czym była już mowa – do praw i obowiązków stron umowy dostawy, a kwestia przedawnienia roszczeń dostawcy nie została uregulowana w przepisach tytułu XIII księgi trzeciej kodeksu cywilnego, należy wyprowadzić wniosek, że art. 554 k.c. jest objęty zakresem odesłania przewidzianego w art. 612 k.c. Ze względu na podobieństwo zachodzące między umową dostawy a umową sprzedaży rozwiązanie takie jest w pełni usprawiedliwione.

Rację ma zatem skarżący podnosząc, że zaskarżony wyrok wydany został z naruszeniem przepisów art. 554 k.c. w związku z art. 612 k.c. Powoduje to konieczność jego uchylecia w części oddalającej apelację pozwanego i przekazania sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania. (...)

Z przytoczonych powodów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 393¹³ § 1 k.p.c., orzekł, jak w sentencji.